

Воронов Д. О.,доктор філософії у галузі «Право», докторант
Науково-дослідного інституту публічного права**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
СУДОЧИНСТВІ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

Анотація. Статтю присвячено порівняльно-правовому аналізу актуальних питань особливостей виконання судових рішень в адміністративному судочинстві Республіки Молдова та України. Проаналізовано основні нормативно-правові акти України та Республіки Молдова, які регулюють правовідносини у сфері адміністративного судочинства, а також наукову юридичну літературу по даному питанню. Особливу увагу приділено розкриттю принципу обов'язковості судового рішення у законодавстві обох країн. Встановлено, що адміністративні суди України та Республіки Молдова мають суттєву подібність у підходах до визначення підстав звернення до адміністративного суду, визначено їх основні спільні та відмінні риси. Додатково встановлено, що порядок виконання судових рішень та загальні положення судового контролю у Республіці Молдова регламентуються Главою VI Книги третьої Адміністративного кодексу Республіки Молдова. Натомість, порядок виконання індивідуальних адміністративних актів та адміністративних договорів регламентовано Розділом VII Книги другої Адміністративного кодексу РМ. Проведено порівняльний аналіз механізму «спонукального штрафу» за невиконання рішень суду, передбаченого ст. 254 Адміністративного кодексу РМ та накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень при постановленні ухвали про відмову у прийнятті звіту про виконання судового рішення, що передбачено ч. 3 ст. 382-3 Кодексу адміністративного судочинства України. Зроблено висновок про те, що в українському законодавстві механізм застосування штрафів є більш конкретизованим та передбачає особливий етап судового контролю. Зроблено висновок про те, що досвід Республіки Молдова щодо призначення тимчасового уповноваженого виконавця заслуговує на часткове запозичення, з урахуванням українських правових реалій та необхідності забезпечення чіткої правової визначеності у сфері примусового виконання рішень адміністративних судів, регламентації строків його роботи та меж компетенції. При цьому вказано об'єктивній потребі подальших наукових досліджень з цього питання.

Ключові слова: *судове рішення, виконання, компетенція, порівняльний аналіз, правосуддя, публічно-правовий спір, суб'єкти владних повноважень.*

Voronov D. O. Peculiarities of the execution of a court decision in administrative proceedings of the Republic of Moldova and Ukraine: comparative analysis

Abstract. The article is devoted to a comparative legal analysis of the current issues of the peculiarities of the execution of court decisions in the administrative justice of the Republic of Moldova and Ukraine. The main regulatory legal acts of Ukraine and the Republic of Moldova that regulate legal relations in the field of administrative justice, as well as scientific legal literature on this issue, are analyzed. Special attention is paid to the disclosure of the principle of bindingness of a court decision in the legislation of both countries. It is established that the administrative courts of Ukraine and the Republic of Moldova have significant similarities in their approaches to determining the grounds for appealing to the administrative court, their main common and distinctive features are identified. Additionally, it is established that the procedure for the execution of court decisions and the general provisions of judicial control in the Republic of Moldova are regulated by Chapter VI of Book Three of the Administrative Code of the Republic of Moldova. Instead, the procedure for the execution of individual administrative acts and administrative contracts is regulated by Section VII of Book Two of the Administrative Code of the Republic of Moldova. A comparative analysis of the mechanism of the "incentive fine" for non-compliance with court decisions, provided for in Art. 254 of the Administrative Code of the Republic of Moldova, and the imposition of a fine on the head of a subject of government authority when issuing a resolution to refuse to accept a report on the execution of a court decision, provided for in Part 3 of Art. 382-3 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine (hereinafter referred to as the CAS of Ukraine), was conducted. It was concluded that in Ukrainian legislation the mechanism for the application of fines is more specific and provides for a special stage of judicial control. It is concluded that the experience of the Republic of Moldova in appointing a temporary authorized executor deserves partial borrowing, considering

Ukrainian legal realities and the need to ensure clear legal certainty in the field of forced execution of decisions of administrative courts, regulation of the terms of his work and the limits of competence. At the same time, the objective need for further scientific research on this issue is indicated.

Key words: court decision, execution, competence, comparative analysis, justice, public law dispute, subjects of power.

Постановка проблеми. У ході процесу реалізації рішень адміністративних судів постає низка проблем, пов'язаних із ефективністю, повнотою та своєчасністю їх виконання, зокрема з боку органів публічної влади. Враховуючи, що саме виконання судового рішення є завершальним етапом у досягненні цілей адміністративного судочинства, важливість даного дослідження зумовлена потребою в удосконаленні національного механізму примусового виконання рішень адміністративних судів.

Актуальність даного дослідження зумовлена як внутрішньою потребою у підвищенні ефективності адміністративного судочинства, так і актуальним завданням пошуку готових, апробованих рішень у законодавстві інших країн, зокрема тих, які перебувають на шляху до євроінтеграції разом з Україною. Так, у цьому контексті досвід Республіки Молдова, що є державою з подібною правовою традицією та геополітичним курсом на вступ до Європейського Союзу, становить особливий науковий та практичний інтерес.

Таким чином, дослідження особливостей виконання рішень адміністративних судів в Україні та Республіці Молдова дозволяє виявити як ефективні моделі, які заслуговують на адаптацію, так і потенційні ризики запозичення вказаних моделей. А тому, означений аналіз створює підґрунтя для обґрунтованої імплементації зарубіжного досвіду з урахуванням вітчизняних правових реалій, інституційної структури та принципів адміністративного процесу в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведенню порівняльного аналізу особливостей здійснення адміністративного судочинства в Україні та Республіці Молдова присвячені праці наступних науковців: В.В. Дука, С. А. Колісник І. Л. Кріцак, О. Муза В. Ю. Поліщукта інші. Однак станом на сьогоднішній день є недостатньо розкритим питання порівняльного аналізу саме особливостей виконання рішень адміністративних судів в Україні та Республіці Молдова.

Отже, додатковий порівняльно-правовий аналіз особливостей виконання судових рішень в адміністративному судочинстві Республіки Молдова та України дозволить виявити ефективні механізми виконання рішень адміністративних судів, врахувавши практику та ризики їх імплементації, а також розробити рекомендації щодо вдосконалення відповідних правових механізмів в Україні, що сприятиме підвищенню ефективності адміністративного судочинства та захисту прав осіб у публічно-правових спорах

Метою статті є порівняльний аналіз підходів Республіки Молдова та України до виконання судових рішень адміністративних судів та оцінка можливості адаптації окремих механізмів в українське правове поле.

Виклад основного матеріалу. У сучасних правових системах виконання судового рішення є невід'ємним елементом права на ефективний судовий захист. У Республіці Молдова порядок виконання судових рішень та загальні положення судового контролю Главою VI Книги третьої Адміністративного кодексу Республіки Молдова (далі – Адміністративний Кодекс РМ) [1]. При цьому, в Україні юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, а також порядок здійснення судочинства в адміністративних судах встановлено Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [2]. В силу ст. 8 Загальної декларації прав людини, кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом [3]. Як зазначає С. А. Колісник, «адміністративні кодекси різних країн містять положення, які відображають зміст ст. 8 Загальної декларації прав людини. Так, статтю 39 Адміністративного кодексу РМ визначено, що будь-яка особа, чиє право порушене органом публічної влади може

звернутися в компетентну судову інстанцію [4, с. 66].

Як слушно вказує І. Л. Кріцак, «вирішення публічно-правового спору в суді є крайнім способом вирішення правового конфлікту, який попри високу вірогідність законності його вирішення має свої критичні точки». Серед таких критичних точок автор зазначає у тому числі «необхідність очікування виконання судового рішення, або продовження судових процедур в межах апеляційного та касаційного перегляду справи» [5, с. 45]. Окрім іншого, при проведенні правового порівняння правовідносин у сфері здійснення адміністративного судочинства в Україні та Республіці Молдова, І. Л. Кріцак вказує, що «в Республіці Молдова відсутня обов'язкова «адміністративна преюдиція» у вирішенні судом адміністративного спору, тобто фізична чи юридична особа як і в Україні має право вибору процедури оскарження рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень – до суду або спочатку до адміністративного органу в межах якого було порушено її права, а потім до суду» [5, с. 49].

В силу статті 120 Конституції Республіки Молдова, яка є нормою, що закріплює загальний принцип для вироків та інших судових рішень, що вступили в законну силу, проголошено, що додержання вироків та інших судових рішень, що вступили в законну силу, а також сприяння судам у ході судового процесу, у виконанні вироків та інших судових рішень, що вступили в законну силу, є обов'язковими. [6].

Означений принцип також відображається у позиції Конституційного суду Республіки Молдова (далі – КС Республіки Молдова) у рішенні № 52 від 31.05.2018 щодо виняткового випадку неконституційності окремих положень ч. 2 ст. 320 Кримінального кодексу (невиконання рішення судової інстанції). Так, згідно з п. 24 вказаного рішення, КС Республіки Молдова зазначає, що після накладення покарання за невиконання судового рішення особа не звільняється від обов'язку виконати це рішення. Навпаки, особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності за повторну відмову, ухилення або перешкодження виконанню рішення [7].

В Україні аналогічний принцип обов'язковості судового рішення закріплений у статті 129-1 Конституції України, і розкриває, у тому числі загальні засади судового контролю. Так, в силу ст. 129-1 Конституції України, Суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Натомість, варто зауважити, що в умовах адміністративного судочинства добросовісне виконання судових рішень це не лише юридичний обов'язок, а й показник зрілості публічного управління, що прямо впливає на довіру громадян до держави та її інституцій. Як зазначає В. Ю. Поліщук, у ст. 24 Адміністративного кодексу РМ «визначено принцип добросовісності, згідно з яким учасники адміністративного провадження й адміністративного судочинства повинні сумлінно здійснювати свої права і виконувати свої обов'язки, не порушувати процесуальних прав інших учасників, а учасник, що допускає зловживання під час здійснення своїх процесуальних прав або несумлінно виконує свої процесуальні обов'язки, несе відповідальність згідно із законом за завдану матеріальну та моральну шкоду» [1; 8, с. 150].

У ході порівняльного аналізу правовідносин у сфері здійснення адміністративного судочинства в Україні та Республіці Молдова встановлено, що адміністративні суди України та Республіки Молдова мають суттєву подібність у підходах до визначення підстав звернення до адміністративного суду.

Статтею 5 Кодексу адміністративного судочинства України українським законодавцем закріплено право на звернення до адміністративного суду та способи судового захисту.

Так, в силу ч. 1 ст. 5 КАС України, кожна особа має право в порядку, встановленому КАС України, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом: 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень; 2) визнання протиправним та скасування

індивідуального акта чи окремих його положень; 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій; 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії; 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень; 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4 цієї частини та стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю [2].

Натомість, стаття. 206 Адміністративного Кодексу РМ встановлює види адміністративних позовів, що є за сутністю аналогічною ст. 5 КАС України нормою, яка закріплює право на звернення до адміністративного суду Республіки Молдова та способи судового захисту.

Так, відповідно до пунктів а, b, c, d, e ч. 1 ст. 206 Адміністративного Кодексу РМ, предметом адміністративного позову може бути: а) повне або часткове анулювання індивідуального адміністративного акта (позов про оскарження); б) зобов'язання органу публічної влади видати адміністративний акт (позов про зобов'язання); c) зобов'язання вчинити дію, допустити чи утриматися від дії (позов про виконання зобов'язання); d) встановлення наявності або відсутності правовідносин або нікчемності індивідуального адміністративного акта або адміністративного договору (позов про встановлення); або e) повне або часткове анулювання нормативного адміністративного акта (позов про нормативний контроль) [1].

При цьому, ч. 2 ст. 206 Адміністративного Кодексу РМ уточнюється, що позов про встановлення передбачає наявність об'єктивного інтересу у запитаному встановленні. Позов про встановлення не може бути пред'явлений, якщо позивач може або міг би зажадати своїх прав за допомогою іншого позову, передбаченого частиною 1 ст. 206, за винятком випадку, коли має на меті встановлення нікчемності індивідуального або нормативного адміністративного акта [1].

Таким чином, серед основних спільних рис регулювання підстав звернення до адміні-

стративного суду в Україні та Республіці Молдова слід виділити наступні:

1) Можливість оскарження нормативних актів, що в Україні оформлено через вимогу про визнання протиправним і нечинним нормативно-правового акта, а в Республіці Молдова через «позов про нормативний контроль».

2) Можливість оскарження індивідуальних адміністративних актів через визнання акта протиправним і скасування в Україні та повне або часткове анулювання акта в Республіці Молдова через «позов про оскарження».

3) Можливість зобов'язання органу публічної влади вчинити певні дії або утриматися від них, що представлено як у КАС України, так і в Адміністративному кодексі РМ.

4) Можливість встановлення правового статусу або правовідносин через позов про встановлення у Республіці Молдова та через визначення компетенції суб'єкта владних повноважень в Україні.

Натомість, серед визначених відмінностей у правовому регулюванні вказаних правовідносин слід вказати наступні:

1) У Республіці Молдова чітко виділено окремий вид позову про встановлення, який може застосовуватися тільки за умови наявності об'єктивного інтересу і лише в тих випадках, коли інший тип позову є неможливим або недоцільним. При цьому, в Україні подібна категорія закріплена менш деталізовано і стосується лише компетенції суб'єкта владних повноважень.

2) В КАС України прямо передбачено можливість стягнення майнової шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень. Натомість, в Адміністративному кодексі РМ механізм компенсації шкоди не включено безпосередньо до переліку предметів адміністративного позову.

3) У Республіці Молдова позов про зобов'язання видати адміністративний акт є виділеним окремо від позову про зобов'язання вчинити дію або утриматися від дії, тоді як в Україні подібні вимоги об'єднані в один спосіб захисту.

Порядок виконання судових рішень та загальні положення судового контролю у Рес-

публіці Молдова регламентуються Главою VI Книги третьої Адміністративного кодексу РМ. Натомість, порядок виконання індивідуальних адміністративних актів та адміністративних договорів регламентовано Розділом VII Книги другої Адміністративного кодексу РМ.

Так, частинами 2 та 3 ст. 249 Адміністративного кодексу РМ зазначено, що виконання судових рішень та судових угод про примирення належить до компетенції апеляційних інстанцій. Виконання ініціюється за заявою кредитора виконання. Рішення у виконавчому провадженні виносяться за допомогою ухвал, які у триденний строк можуть бути оскаржені в касаційному порядку до Вищої судової палати [1]. Показовим є наявність механізму «спонукального штрафу» в адміністративному судочинстві Республіки Молдова. Так, загальне правило закріплене ст. 254 Адміністративного кодексу РМ, відповідно до якого, у разі невиконання юридичною особою публічного права передбаченого виконавчим документом обов'язку апеляційна інстанція може призначити йому або його керівнику та стягнути з них спонукальний штраф у розмірі від 100 до 20 000 умовних одиниць. Спонукальний штраф може призначатися і стягуватися неодноразово [1].

Так, згідно з частинами 1-3 ст. 181 Адміністративного кодексу РМ, Якщо певну дію може виконати лише боржник і він не виконав її добровільно, то він може бути спонуканий до здійснення дії шляхом застосування спонукального штрафу. Спонукальний штраф допускається і для забезпечення обов'язку допущення дії або утримання від дії [1]. Якщо, незважаючи на застосування спонукального штрафу, боржник виконання не виконує свій обов'язок, спонукальний штраф може застосовуватися стільки разів, скільки потрібно. При повторному призначенні спонукального штрафу його розмір збільшується в розумних межах, порівняно з попереднім спонукальним штрафом [1].

При цьому, в українському законодавстві механізм застосування штрафів є більш конкретизованим та передбачає особливий етап судового контролю – його накладання за наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання судового

рішення. Так, відповідно до ч. 3 ст. 382-3, у разі постановлення ухвали про відмову у прийнятті звіту суд накладає на керівника суб'єкта владних повноважень штраф у сумі від двадцяти до сорока розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, а також додатково може встановити новий строк подання звіту відповідно до частини третьої статті 382-1 КАС України або за власною ініціативою розглянути питання про зміну способу і порядку виконання судового рішення. [2].

Незважаючи на наявність певної подібності у механізмах виконання рішень адміністративних судів України та Республіки Молдова, законодавство Молдови запровадило інститут уповноваженого виконавця, що демонструє суттєву відмінність від моделі, закріпленої українським законодавцем.

Так, в силу частей 1-3 ст. 256 Адміністративного кодексу РМ, у разі двох безрезультатних спроб виконання, здійснених відповідно до частини 2 ст. 253 та ст. 254, апеляційна інстанція може наділити певну особу виконавчими повноваженнями. Уповноважений виконавець діє під наглядом апеляційної інстанції, а вжиті ним виконавчі заходи прирівнюються до ухвал апеляційної інстанції. Уповноважений виконавець має право вживати будь-яких заходів для забезпечення виконання передбаченого виконавчим документом обов'язку. Керівник, і навіть всі співробітники юридичної особи громадського права повинні підпорядковуватися вказівкам уповноваженого виконавця, вкладеним у виконання передбаченої виконавчим документом обов'язки [1]. Уповноваженим виконавцем призначається діючий службовець або суддя, або особа, яка обіймала відповідальні державні посади. Не можуть бути призначені уповноваженими виконавцями працівники юридичної особи публічного права, щодо якої здійснюється виконання. Підставою для відмови у призначенні можуть бути лише серйозні проблеми зі здоров'ям або інші подібні обставини [1].

Показовим є також те, що відповідно до ч. 4 ст. 256 Адміністративного кодексу РМ, одночасно з призначенням уповноваженого виконавця та вручення учасникам виконавчого провадження відповідної ухвали, керівник, а також усі працівники юридичної особи

публічного права позбавляються повноважень, пов'язаних із виконанням [1].

Однак вищевказана процедура не сприймається у юридичній спільноті Республіки Молдова як остаточно обґрунтований та беззаперечно ефективний механізм реалізації судових рішень, ухвалених адміністративними судами. Застосування інституту примусового виконання, передбаченого чинним адміністративним законодавством, викликає численні практичні труднощі та нормативні неузгодженості, що істотно ускладнює гарантування права на ефективний судовий захист.

Слід зазначити, що Республіці Молдова діє інститут Народного адвоката (Омбудсмена) (далі – Народний адвокат або Омбудсмен). Згідно з ч. 2 ст. 1 Закону № 52 «Про народного адвоката (Омбудсмена)», Омбудсмен сприяє захисту прав і свобод людини шляхом попередження їх порушень, а також шляхом моніторингу та подання звітів щодо дотримання прав і основоположних свобод людини на національному рівні, вдосконалення законодавства у сфері захисту прав і свобод людини, міжнародного співробітництва в цій галузі, а також шляхом просування прав і свобод людини та механізмів їх захисту через застосування процедур, передбачених цим законом [9].

Так, відповідно до «Пропозиції щодо вдосконалення законодавства» Народного адвоката (Омбудсмена) від 07.06.2023 № 04-2/11-1396, офіс Омбудсмена отримав звернення від громадянина, який заявив про порушення його права на справедливий судовий розгляд у зв'язку з невиконанням у повному обсязі та в розумний строк рішення, винесеного Судом Кишинева, з боку органу публічної влади. У відповідь на вищезазначене звернення Омбудсмен, керуючись положеннями статті 11, літера **к**) Закону № 52 «Про Омбудсмена» [9], звернувся до Апеляційного суду Кишинева з проханням надати додаткову інформацію щодо рівня виконання відповідного виконавчого документа та про дієвість механізмів, застосованих до цього виду виконавчих проваджень [10].

Так, Народним адвокатом (Омбудсменом) зроблено висновок про те, що відповідно до законодавства Республіки Молдова, спеці-

альні нормативно-правові акти встановлюють заборону для суддів і державних службовців на здійснення будь-яких повноважень, окрім тих, що прямо передбачені відповідним спеціальним законом. У зв'язку з цим виникають юридичні невизначеності стосовно можливості надання таким особам мандату на виконання виконавчих документів. На думку Народного адвоката, така невизначеність негативно впливає на процес виконання судових рішень, зумовлюючи затягування виконання і, відповідно, обмежуючи реалізацію фундаментального права особи на ефективний доступ до правосуддя [10].

При цьому, Народний адвокат акцентує увагу на тому, що, Закон № 113/2010 «Про судових виконавців» встановлює, що здійснювати примусове виконання мають виключно ліцензовані судові виконавці, призначені відповідно до вимог чинного законодавства (ч. 1 ст. 2 та ст. 4 Закону № 113/2010 «Про судових виконавців») [10, 11].

А отже, Омбудсмен робить висновок про те, що для запобігання затягуванню процесу виконання судових рішень та забезпечення гарантій права осіб на справедливий судовий розгляд, є доцільним внести зміни до статті 256 Кодексу адміністративного судочинства, передбачивши, що обов'язок щодо виконання судових рішень у сфері адміністративного судочинства покладається виключно на судових виконавців відповідно до положень Закону № 113/2010 про судових виконавців [10].

Варто також зауважити, що при проведенні порівняльно-правового аналізу право на звернення громадян в Україні та Республіці Молдова, В. В. Дука вказує, що норми Адміністративного кодексу РМ у деяких аспектах є недосконалими. При цьому, автор також зазначає, що предмет петицій є не чітко визначеним, що є перешкодою в реалізації ст. 1 Закону № 52 «Про народного адвоката (Омбудсмена)», оскільки жодних норм щодо розгляду петицій у цьому документі не виявлено [12, с. 148].

Окремо слід зазначити, що досвід Республіки Молдова також демонструє важливість розширеного тлумачення форм адміністративної діяльності, що підлягає

судовому контролю та подальшому виконанню. Зокрема, Адміністративний кодекс РМ статтю 14 закріплює окрему категорію «реальних актів», під якими розуміється публічно-правова адміністративна діяльність, не спрямована на регуляторне волевиявлення, а на досягнення фактичного результату [1]. Такими можуть бути, наприклад, довідки, попередження чи рекомендації органів публічної влади. Так, як зазначає О. Муза, у наведеному положенні Адміністративного кодексу РМ «закріплено головну відмінність між адміністративними актами та реальними актами, а саме їхні спрямованість на результат». Як вказує автор, «адміністративні акти як інструмент публічного адміністрування приймаються як волевиявлення органу публічної адміністрації за результатами розгляду адміністративної справи у порядку адміністративної процедури. У свою чергу, використання реальних актів не спрямоване на досягнення результату адміністративної процедури чи волевиявлення органу» [13, с. 87]

Попри критику, що висловлюється в юридичній спільноті Республіки Молдова щодо неоднозначності та нормативної нестабільності інституту уповноваженого виконавця, запровадженого статтю 256 Адміністративного кодексу РМ, вищевказаний механізм становить практичний інтерес для України як потенційний інструмент підвищення ефективності виконання рішень адміністративних судів. Так, особливо цінним є те, що інститут уповноваженого виконавця дозволить подолати пасивність або опір з боку органів публічної влади у справах, шляхом тимчасової передачі повноважень з виконання незалежній уповноваженій особі.

Водночас, при імплементації подібного інституту в українське правове поле, доцільно врахувати молдовські виклики та усунути притаманні їм правові ризики. Зокрема, видається логічним заборона наділяти означеними повноваженнями виконавця осіб, які не мають відповідної професійної підготовки

у сфері публічного адміністрування, оскільки це прямо суперечить принципу функціонального розмежування публічних повноважень. Натомість, повноваження тимчасового уповноваженого виконавця можуть бути покладені виключно на сертифікованих державних або приватних виконавців за спеціальною процедурою призначення.

Особливо слушною виглядає норма молдовського законодавства, відповідно до якої з моменту призначення уповноваженого виконавця керівник та працівники юридичної особи публічного права втрачають повноваження, пов'язані з виконанням рішення. Такий підхід може бути ефективним у справах, де саме поведінка органу публічної влади або його посадових осіб є основною перешкодою для належного виконання судового акта.

Висновки. Отже, підсумовуюче вищевказане, можна зробити висновок про те, що законодавство України та Республіки Молдова у сфері виконання рішень адміністративних судів має як спільні, так і відмінні риси. При цьому досвід молдовського законодавця може бути корисним для імплементації в Україні, але лише за умови врахування вітчизняних правових особливостей та існуючих інституційних моделей.

Таким чином, досвід Республіки Молдова щодо призначення тимчасового уповноваженого виконавця заслуговує на часткове запозичення, з урахуванням українських правових реалій та необхідності забезпечення чіткої правової визначеності у сфері примусового виконання рішень адміністративних судів, регламентації строків його роботи та меж компетенції. Водночас, постає об'єктивна потреба у подальших наукових дослідженнях та нормотворчій роботі, спрямованій на створення дієвого, ефективного та прозорого механізму виконання судових рішень, який би унеможлилював ухилення від їх реалізації з боку органів публічної влади та гарантував реальне поновлення прав особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кодекс адміністративний Республіки Молдова : Закон Республіки Молдова від 19.07.2018 № 116. *Monitorul Oficial*. 2018. № 309–320. Ст. 466.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36. Ст. 446.

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. Офіційний переклад. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
4. Колісник С. А. Витрати, пов'язані із розглядом справ адміністративними судами в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. *Запорізький національний університет*. Запоріжжя, 2021. 213 с.
5. Кріцак І. Л. Міжнародні стандарти досудового врегулювання адміністративно-правових спорів та особливості їх вирішення в зарубіжних країнах. *Правові новели. Науковий юридичний журнал*. 2022. № 18. С. 52–60.
6. Конституція Республіки Молдова : Конституція від 29.07.1994. № 1. *Monitorul Oficial*. 2016. № 78 стаття № 140.
7. Рішення Конституційного суду Республіки Молдова № 52 від 31.05.2018. Конституційний суд Республіки Молдова. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111008&lang=ru (дата звернення: 15.04.2024).
8. Поліщук В. Ю. Механізм запобігання та протидії зловживанню процесуальними правами в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. № 1 (47). 2020. С. 180–185.
9. Про народного адвоката (Омбудсмена) : Закон Республіки Молдова № 52 від 03.04.014. *Monitorul Oficial*. № 110-114 стаття № 278. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147958&lang=ru (дата звернення: 15.04.2024).
10. Лист-пропозиція Омбудсмена від 07.06.2023 № 04-2/11-1396 щодо проєкту Кодексу адміністративного судочинства. URL: <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2023/06/propunere-Codul-administrativ-CJNI.pdf> (дата звернення: 15.04.2024).
11. Про судових виконавців : Закон Республіки Молдова від 17.06.2010 № 113. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.
12. Дука В. В. Адміністративна відповідальність у публічному управлінні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. *Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2017. 261 с.
13. Муза О. Реальні акти як інструмент публічного адміністрування. *Університетські наукові записки*. 2023. № 1 (79). С. 83-90. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1559173> (дата звернення: 15.04.2024).

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025